S.V. Apte, English-Sanskrit Dictionary -- 3rd ed. Pune 1920

Branch, *s.* शाखा, विटपः. 2 अंगं, शाखा, एकदेशः-भागः. 3 उपनदी, अल्पसरित् *f.* 4 अपत्यं, कुलसंतानं; वंशः. -*v. i.* शाखारूपेण विस्तृ pass., or भिद् pass.; 'the family b. ed into 8 parts' भिन्नोऽष्टधा विससार वंशः. (R. xvi. 3) **-y, -ing,** *a.* शाखिन्, शाखामय (यी *f*), शाखासनाथ; विस्तीर्ण, विस्तारयुक्त.

Brand, *s.* अलातं, उल्का, दग्धकाष्ठं. 2 कलंकः, अंकः, लांछनं, अपकीर्तिचिह्नं. -*v. t.* तप्तलोहेन अंक् 10 or चिह्न् 10; 'b. ed with disgrace' अपयशोंकितः, उपक्रोशमलीमसः. **-ed,** *a.* तप्तलोहेन चिह्नित, दुष्कीर्तिचिह्नांकित. **-new,** (Bran new) *See* **Fresh or New.**

Brandish, *v. t.* परि-भ्रम् c (भ्रमयति), विधू 5, 9 U.

Brandy, *s.* सुरा, आसवं, वारुणी, सीधु *f.*

Brangle, *s.* कलहः, व्याक्रोशः.

Brass, *s.* पित्तलं, आरकूटः-टं, रीति-ती *f.* **-y,** *a.* पित्तलमय (यी *f*). **-Efflorescence,** *s.* रीतिपुष्पं, पुष्पकेतु, पुष्पकं, कुसुमांजनं.

Brat, *s.* शिशुः, बालः, बटुः.

Brave, *v. t.* भर्त्स् 10 A, तर्ज् 10 A, 2 धृष् 5 P; आ-समा-ह्वे 1 A. -*a.* वीर, शूर, विक्रांत, धीर, पराक्रमवत्, वीर्य-विक्रम-शालिन्, साहसिक (की *f.*); उदार, तेजस्विन् 'fortune favours the b.' साहसे श्रीः प्रतिवसति. -*s.* शूरंमन्यः. 2 समाह्वानं. **-ly,** *adv.* सधैर्य, निर्भयं, सविक्रमं, शूर-वीर-वत्. **-ry,** *s.* वीर्यं, शौर्यं, धैर्यं, परा-वि-क्रमः, साहसं. 2 (**Bravado**) विकत्थनं, आत्मश्लाघा.

Bravo, *interj.* साधु, साधु साधु. -*s.* घातकः, आततायिन् *m.*

Brawl, *s.* कलिः, कलहः, विवादः, द्वंद्वं, विप्रतिपत्ति *f.* -*v. i.* विवद् 1 A, कलहं कृ 8 U, कलहायते (D).

Brawn, *s.* शूकरमांसं. 2 स्नायुः; बाहुः. **-y,** *a.* मांसल; दृढांग (गी *f.*); संनद्धशरीर.

Bray, *v. t.* चीत्कारशब्दं कृ 8 U, आरट् 1 P. -*v. t.* चूर्ण् 10, पिष् 7 P -*s.*, **-ing,** *s.* ची-(चि)त्कारः, खरनादः.

Braze, *v. t.* पित्तलेन संधा 3 U. **-en,** *a.* पित्तलमय (यी *f.*). 2 निर्लज्ज, धृष्ट, निस्त्रपावरण. *v. t.* धृष् 5 P. **-ier,** *s.* ताम्र-कास्यकारः, कामंधमिन् *m.* 3 अंगारपात्रं.

Breach, *s.* छिद्रं, रंध्रं. 2 भंगः, भेदनं; अतिक्रमः, लंघनं; 'b. of promise' प्रतिज्ञाभंगः; आज्ञाभंगः. 3 भेदः (सुहृद्भेदः); 'b. in a wall' संधिः, सुरंगा.

Bread, *s.* अपूपः, पिष्टकः, कांदवं. 2 अन्नं, आहारः.

Breadth, *s. See* under **Broad.**

Break, *v. t.* भंज् 7 P (fig. also), खंड् 10. 2 क्षुद्-पिष् 7 P, चूर्ण् 10, मृद् 9 P. 3 अतिक्रम् 1 U, 4 P, उल्लंघ् 1 A, 10, अतिचर् 1 P; विलुप् c. 4 भिद् 7 U, विघट् c. (घटयति); विद् 9 P, 10, स्फुट् c. (as heart); 'b. fast' पारणां निर्वृत् c., प्रातराशं-कल्यवर्तं सेव् 1 A; 'b. wind' गुदरवं कृ 8 U, पर्द् 1 A; 'b. the way for' अपसृ 1 P, अप-इ 2 P, अपक्रम्. 5 विनश् c., उच्छिद् 7 P. -*v. i.* भिद्-दृ-भंज् pass., त्रुट् 6, 4 P, स्फुट् 6 P, (स्फुटति हृदयं), दल् 1 P. 2 प्रभा 2 P; 'the day broke' उषाः समाघता, प्रभाता रजनी, दृष्टं दिनमुखं. 3 क्षि pass., अवसद् 1 P, विरम् pass., ध्वंस् 1 A, जॄ 4, 9 P. -*s.* विच्छेदः, निवृत्ति *f.*, विरामः, भंगः; 'b. of day' प्रभातं, उषःकालः, अरुणोदयः; 'the story has suffered a b.' विच्छेदमाप कथाप्रबंधः (Ka. 239). **-down,** चूर्ण् 10; (*v. i.*) *See* **Fail. -in upon,** प्रसह्य-सहसा-प्रविश् 6 P. **-into,** विनी 1 P, भ्रम् c. (भ्रमयति). **-into,** (a house) संधिं कृत्वा प्रविश्. **-loose,** प्रमुच्, विमुच् pass.; 'the elephant broke loose from the post' आलानस्तंभं भंक्त्वा निर्जगाम. **-off,** भंज्, भंगं कृ 8 U; (*v. i.*) अकस्मात् विरम् 1 P, त्यज् 1 P, विवृत् 1 A. **-open,** बलात्-सहसा-उद्घट् c. or अपवृ 5 U. **-out,** (*v. i.*) उद्भू 1 P, उत्पद् 4 A, प्रादुर्भू, उद्इ 2 P. 2 निर्गम् 1 P. **-through,** निर्भंज्, अपानुद् 6 P, निरस् 4 P; *See* **Dispel. -up,** (*v. t.*) *See* **Break** (*v. i.*) 'the party broke up' सभ्याः स्वं स्वं स्थानं प्रतिजग्मुः. **-upon,** आहन् 2 A; 'the dawn broke upon his eyes' तस्याक्ष्णोः प्रभातमासीत् (S. 2). **-with,** विवद् 1 A, कलहं कृ. **-er,** *s.* भंजकः, भेदकः. 2 प्रस्तर or तट-भग्ना ऊर्मि *f.*, लहरि *f.* **-fast,** *s.* प्रातराशः, कल्यवर्तः. **-water,** *s.* सेतुः, धरणः.

Breast, *s.* उरस् *n.*, क्रोडं, वक्षस् *n.* 2 स्तनः, पयोधरः, वक्षोजः, कुचः, (of human beings). 3 हृदयं, अंतःकरणं, चित्तं, मनस् *n.*; 'b. high' वक्षोदघ्न (घ्नी *f.*); 'b. plate' कवचं, उरस्त्राणं; 'b work' वक्षःप्रमाणः प्राकारः. 'Make a clean b. of,' *See* **Confess,**

Breathe, *v. i.* श्वस् 2 P; प्राण् 2 P. 2 अस् 2 P, जीव् 1 P, वृत् 1 A. 3 आ-प्रत्या-समा-श्वस्; 'b. deep' दीर्घ-स्थूलंस्थूलं निश्वस्; 'b. freely' उच्छ्वस्; 'b. the last' *See* **Die,** -*v. t.* (out) उद्गॄ 6 P, अव-प्र-सं-कॄ 6 P. 2 प्रवा 2 P. **-Breath,** *s.* श्वासः, निश्वासः, उच्छ्वसितं. 2 प्राणाः (pl.); प्राणायामः 'holding the b.'; असवः (pl.). 3

Institute of Indology & Tamil Studies Cologne University Germany 9/1/2007